

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/85051,Witkowski-Jozef.html>
21.05.2024, 00:54

Witkowski Józef

WITKOWSKI Józef (21 II 1892, Odessa – 26 V 1976, Poznań), astronom. Syn Józefa, lekarza, i Anny Targoni.

Uczęszczał do gimnazjum klasycznego w Odessie, które ukończył maturą w 1910. Następnie w latach 1910–14 studiował astronomię na Uniw. Noworosyjskim w Odessie. W 1916 uzyskał stopień kandydata nauk matematycznych na podstawie rozprawy dotyczącej ruchów własnych plam słonecznych. Od I 1917 pracował jako asystent w obserwatorium astronomicznym w Odessie. 5 IV 1919 wraz z rodziną opuścił Odessę i przeniósł się do Krakowa, gdzie rozpoczął pracę jako zastępca asystenta, a później st. asystent w Obserwatorium Astronomicznym UJ. 1 X 1922 objął stanowisko adiunkta, a 2 VIII 1928 uzyskał habilitację na podstawie pracy dotyczącej zakryć gwiazdy 6 G. Librae przez planetę Jowisz oraz jej satelitę Ganimedesa. W 1929 przeniósł się do Poznania. Mianowany 1 VI 1929 profesorem, objął tam kierownictwo Obserwatorium Astronomicznego Uniw. Poznańskiego. 17 X 1934 został profesorem zwyczajnym. W czasie II wojny światowej przebywał w Krakowie, gdzie pracował jako asystent w tamtejszym obserwatorium. Po wojnie wrócił do Poznania do wcześniejszych obowiązków. W latach 1933–50 dwukrotnie piastował funkcje dziekana wydz. matematyczno-przyrodniczego UAM. Od 1954 do 1965 był kierownikiem Astronomicznej Stacji Szerokościowej PAN w Borowcu, a w latach 1957–62 Zakładu Astronomii PAN w Warszawie. W 1962 przeszedł na emeryturę. W latach 1966–67 wykładał astronomię na uniw. w Algierze.

Pracując w ośrodkach odeskim i krakowskim, W. zajmował się obserwacjami pozycyjnymi i fotograficznymi komet, obliczaniem ich orbit, obserwacjami gwiazd zmiennych zaćmieniowych i zakryć gwiazd przez Księżyc i planety. Te ostatnie opracowane w pracy habilitacyjnej pozwoliły mu wyznaczyć wartość średnicy Jowisza i poprawić elementy

jego orbity. Obejmując kierownictwo obserwatorium w Poznaniu, wprowadził te zagadnienia do programu badawczego placówki. Dzięki jego staraniom obserwatorium wzbogaciło się o refraktor Zeissa i zegar astronomiczny Riefflera. Niezwykle cennym nabytkiem był elektromechaniczny zegar Shortta umożliwiający prowadzenie służby czasu na wysokim poziomie. W. brał udział w dwóch międzynarodowych ekspedycjach pomiaru długości geograficznej i ekspedycjach w celu obserwacji całkowitego zaćmienia Słońca.

Po wojnie w poznańskim obserwatorium prowadzono głównie fotograficzne obserwacje komet i planetoid, a W. zajmował się nowym wówczas zagadnieniem pochodzenia komet. Napisał również dwie prace dotyczące obserwacji Księżyca: jedną wyjaśniającą zjawisko występowania stożka cienia Ziemi podczas zaćmienia i drugą opisującą metodę wyznaczania libracji fizycznej Księżyca za pomocą pomiarów długości cieni gór na jego powierzchni. Później zakres badań poszerzył o historię astronomii, zwłaszcza o zagadnienia kopernikańskie.

Z jego inicjatywy powstała uruchomiona w 1957 Astronomiczna Stacja Szerokościowa PAN w Borowcu pod Kórnikami, której zadaniem było kompleksowe badanie dynamiki Ziemi, a niezbędną do tego służbę czasu oparto na zegarach kwarcowych.

W. udzielał się w redakcjach wielu czasopism naukowych, m.in. „Acta Astronomica” (będąc 1955–66 redaktorem naczelnym), „Rocznikach Astronomicznych Obserwatorium Krakowskiego”, „Postęпах Astronomii”, „Biuletynie Zagranicznym Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk”.

Piastował ponad 30 funkcji w różnych organizacjach naukowych krajowych i zagranicznych. Był m.in. prezesem Polskiego Tow. Astronomicznego (1950–52), członkiem Royal Astronomical Society, Société Astronomique de France i Międzynarodowej Unii Astronomicznej. Od 1947 był członkiem PAU, a od 1959 członkiem korespondentem PAN.

Został odznaczony w 1957 Krzyżem Komandorskim, a w

1972 Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski i wielu innymi odznaczeniami.

Śródka.

A. Marciniak: *Profesor Józef Witkowski (1892–1976), astronom odeski, krakowski i poznański*, „Prace Komisji Historii Nauki Polskiej Akademii Umiejętności”, t. 7 (2006), s. 255–277; F. Kępiński: *Na 50-lecie pracy naukowej prof. dr. Józefa Witkowskiego*, [w:] *Astronomem być... Świadectwa życia i pracy astronomów polskich*, red. A. Woszczyk, Toruń 2007, s. 97–139; U. Perkowska: *Corpus Academicorum Facultatis Philosophiae Universitatis Jagellonicae 1850–1945*, Kraków 2007; H. Hurnik: *Józef Witkowski, 1892–1976*, [w:] *Sylwetki astronomów polskich XX w.*, red. A. Woszczyk, Toruń 2008, s. 250–251; *Prof. dr hab. Józef Witkowski [1892–1976]*, red. W. Naskręcki, „Materiały i szkice”, nr 3, OA UAM, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/14958/1/Witkowski_Jozef.pdf [dostęp 3.08.2018]; Archiwum UJ: S II 619.

Magda Siuda-Bochenek

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)